

Цифровізація процесу виконання судових рішень

Наталія Степаненко,

*науковий керівник доктор філософії в галузі права,
доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: nataliasv@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6216-2206*

Денис Фірсов,

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: FirsovDY@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0006-4498-5026*

Цифровізація є одним з чинників сучасних прогресивних змін у багатьох сферах суспільного життя, зокрема й у процесах пов'язаних з правосуддям. Найважливішим складником правозастосування виступає процес виконання судових рішень, оскільки саме фактичне виконання судових актів забезпечує реальне здійснення правосуддя та гарантує захист і відновлення порушених прав. У зазначеному контексті, цифровізація заходів примусового виконання судових рішень є дієвим інструментом для підвищення ефективності, а впровадження інформаційних технологій, автоматизованих систем і електронних платформ дозволяє значно оптимізувати та пришвидшити цей процес, зменшивши вплив людського фактора, забезпечити оперативний доступ до інформації та скоротити час на виконання судових рішень.

Законом України № 797-IX від 15.07.2020 р. внесено зміни до статті 4, Закону України «Про виконавче провадження», та доповнено наступним змістом: «Виконавчий документ може бути видано у формі електронного документа відповідно до законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги». Порядок пред'явлення до виконання виконавчих документів, виданих у формі електронного документа, визначається Міністерством юстиції України» [1], що започаткувало подальшу нормативну реалізацію, алгоритму оформлення та пред'явлення електронного виконавчого документа до примусового виконання.

Так, пунктом 2 XV розділу Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження, передбачається, що пред'явлення до примусового виконання виконавчого документа, виданого у формі електронного документа, забезпечується з використанням:

- засобів Єдиного державного веб-порталу електронних послуг (далі-Портал Дія), зокрема з використанням мобільного додатка Порталу Дія (Дія) стягувачами-фізичними особами;
- підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, зокрема підсистем «Електронний кабінет», «Електронний суд», стягувачами-фізичними та юридичними особами [2].

Слід зазначити, що запроваджена можливість отримання виконавчого

документа в електронній формі, здатна в подальшому скоротити бюрократичні процеси з видачі паперових виконавчих документів, значно пришвидшити час пред'явлення до примусового виконання спростивши комунікацію, зменшити фінансові витрати з виготовлення та надсилання, запобігти втраті під час поштового пересилання, тощо.

Статтею 129-1 Основного Закону України передбачається, що Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку [3]. Держава зобов'язана організувати систему виконання судових рішень, яка буде ефективною як за законодавством, так і на практиці. Також Суд зазначає, що саме на державу покладається обов'язок вжиття у межах її компетенції усіх необхідних кроків для того, щоб виконати остаточне рішення суду та, діючи таким чином, забезпечити ефективне залучення усього її апарату [4].

З метою комплексного удосконалення процесу примусового виконання рішень, його оптимізації та осучаснення шляхом цифровізації, 20 листопада 2024 року Верховною Радою України, прийнято за основу проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо цифровізації виконавчого провадження № 9363 від 07.06.2023 року передбачено внесення змін до низки Законів, що передбачає розширення функціоналу автоматизованої системи виконавчого провадження, зокрема, щодо взаємодії виконавців з державними органами, банками, іншими фінансовими установами, небанківськими надавачами платіжних послуг тощо; запровадження взаємодії між Єдиним реєстром боржників та іншими реєстрами; можливість формування довідки про наявність/відсутність відомостей про особу в Єдиному реєстрі боржників; здійснення автоматизованого арешту коштів тощо [5].

Цифровізація процесу примусового виконання судових рішень має значний потенціал для підвищення ефективного та своєчасного забезпечення обов'язковості виконання судових рішень, захисту і відновлення порушених прав. Проте, для її успішного впровадження потрібно ухвалити зміни до чинного законодавства, що дозволить подолати технічні, правові та організаційні виклики з якими щодня стикається система виконання судових рішень в Україні.

Ключові слова: виконання судових рішень; право; виконавче провадження; заходи примусового виконання; завершальна стадія; цифровізація процесу; забезпечення обов'язковості виконання.

Список використаних джерел

1. Про внесення зміни до статті 4 Закону України «Про виконавче провадження» щодо запровадження електронної форми виконавчого документа, Закон України № 797-IX (2020) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-20#Text> (дата звернення: 20.11.2024)
2. Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження, Наказ Міністерства юстиції України № 2432/5 (2024) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16#Text> (дата звернення: 20.11.2024)
3. Конституція України, № 254к/96-ВР (2020) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 20.11.2024)

4. Справа «Глоба проти України» (Заява № 15729/07), Рішення Європейського суду з прав людини (2012). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_911#Text (дата звернення: 20.11.2024)
5. Верховна Рада України прийняла за основу законопроект щодо цифровізації виконавчого провадження (б. д.). Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/255797.html> (дата звернення: 20.11.2024)